

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av avtalet om en enhetlig patentdomstol och med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av avtalet samt om ändring av vissa andra lagar

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av avtalet om en enhetlig patentdomstol och med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av avtalet samt om ändring av vissa andra lagar (RP 45/2015 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Maarit Leppänen, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Liisa Huhtala, arbets- och näringsministeriet
- marknadsrättsdomare Jussi Karttunen, marknadsdomstolen
- advokat Panu Siitonen, Finlands Advokatförbund
- juridisk ombudsman Albert Mäkelä, Företagarna i Finland rf
- professor Niklas Bruun.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Riksfogdeämbetet
- Patent- och registerstyrelsen
- Finlands näringsliv rf
- Centralhandelskammaren.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Reformering av det europeiska patentsystemet

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner avtalet om en enhetlig patentdomstol. Propositionen anknyter till reformeringen av det europeiska patentsystemet, som består av ett enhetligt patent-

Utlåtande LaUU 7/2015 rd

skydd och inrättande av en enhetligt patentdomstol. Genom reformen blir det möjligt att få enhetligt patentskydd med endast en ansökan inom de EU-länder som ingår i systemet. Det rör sig om ett nytt alternativ till det traditionella europeiska patentet och nationellt patent. Dessutom inrättas en ny domstol med behörighet att centralt avgöra tvistemål som gäller europeiska patent med enhetlig verkan. Syftet är att främja patentskyddet, göra patentsystemet mer användarvänligt, också i fråga om kostnader, och förbättra rättssäkerheten. Bestämmelser om europeiskt patent med enhetlig verkan finns i EU-förordningar, medan den enhetliga patentdomstolen inrättas och regleras genom det internationella avtal mellan medlemsstaterna som avses i propositionen.

EU förhandlade om en reformering av det europeiska patentsystemet under en lång tid, omkring femton år, men 2012 lyckades man nå ett resultat. Lagutskottet lämnade flera utlåtanden i saken under förhandlingarnas gång (se t.ex. LaUU 15/2011 rd, LaUU 25/2009 rd, LaUU 10/2009 rd, LaUU 12/2008 rd, LaUU 8/2002 rd, LaUU 20/2000 rd och LaUU 7/2007 rd).

Vissa frågor som gäller det nya systemet är fortfarande obesvarade och därför är det svårt att bedöma reformens konsekvenser. Dessutom är vissa osäkerhetsfaktorer kopplade till reformkonsekvenserna eftersom konsekvenserna i hög grad är beroende av i vilken utsträckning företagen börjar använda sig av det nya systemet. Man försökte emellertid bedöma konsekvenserna i samband med att propositionen bereddes för att få fram ett underlag för Finlands ratificeringsbeslut. Av propositionen framgår bland annat att de företag som svarade på en enkät i samband med en utredning som näringslivet och arbets- och näringsministeriet låtit göra ansåg att reformen i hudsak genererar nytta jämfört med nuläget.

Sakkunniga som utskottet har hört har gjort den bedömningen att internationellt verksamma företag under alla omständigheter måste beakta det nya patentsystemet och att systemet sannolikt kommer att leda till konsekvenser för patenterande finländska företag oavsett om Finland beslutar att ratificera avtalet eller inte. Uppskattningsvis är fördelarna av att godkänna avtalet ändå större än de eventuella nackdelarna.

Lagutskottet förespråkar utifrån inhämtad utredning att avtalet godkänns och att en förklaring avges om provisorisk tillämpning av relevanta artiklar. Det är viktigt att Finland deltar i det nya europeiska patentsystemet från första början för att därmed säkerställa sina möjligheter att påverka både förberedelserna och genomförandet.

I propositionen ingår också förslag till ändring av bland annat patentlagen, strafflagen, utskönningsbalken och rättegångsbalken. Det rör sig om både bestämmelser som klargör den gällande regleringen och nationella bestämmelser som kompletterar avtalsbestämmelserna. Utskottet har ingenting att invända mot de föreslagna bestämmelserna.

Den enhetliga patentdomstolen

Avtalet mellan medlemsstaterna skapar en ny internationell domstol med decentraliserad verksamhet i första instans, men där överklagandet är centraliserat. Den enhetliga patentdomstolen är behörig att behandla både tvistemål som gäller enhetliga patent och, efter en övergångsperiod, tvistemål som gäller traditionella europeiska patent, vilka i dagens läge behandlas i nationella domstolar. Detta innebär att behörigheten i fråga om tvistemål som gäller traditionella europeis-

Utlåtande LaUU 7/2015 rd

ka patent kommer att övergå från de nationella domstolarna – i Finland marknadsdomstolen – till den enhetliga patentdomstolen. Brottmålen ligger emellertid utanför patentdomstolens behörighet.

I den enhetliga patentdomstolen avgörs tvistemålen centralt och med rättslig verkan i alla länder som deltar i systemet. Behandlingen av patenttvister blir då effektivare och det blir lättare för parter som slipper inleda separata patenttvistemål i varje berört land. Processer i olika länder är också förenade med en risk för sinsemellan motstridiga avgöranden. Någon sådan risk är inte förknippad med en enhetlig patentdomstol och därmed ökar rättssäkerheten.

En avtalsslutande medlemsstat får inrätta en lokal avdelning till patentdomstolens förstainstansrätt och flera avtalsslutande medlemsstater får tillsammans inrätta en regional avdelning till förstainstansrätten. Enligt uppgift överlade de nordiska och baltiska länderna med varandra om inrättande av en regional avdelning, men överläggningarna utmynnade inte i en lösning motsvarande Finlands målsättningar bland annat i fråga om avdelningens praktiska verksamhet och rättegångsspråk. Dessutom skulle systemet inte ha garanterat att någon finländsk domare utnämns till avdelningen, åtminstone inte i inledningsfasen.

Det framgår av propositionen att Finland har för avsikt att begära att en lokal avdelning till förstainstansrätten inrättas i Finland. Avdelningen ska enligt avsikt finnas i anslutning till marknadsdomstolen och som rättegångsspråk föreslås finska, svenska och engelska. Det är meningen att en separat proposition som gäller inrättande av en lokal avdelning ska lämnas till riksdagen nästa år.

Lagutskottet stöder förslaget om en lokal avdelning. Frågan är viktig eftersom vi måste se till att det finns patentkompetens i Finland och att det går att processa om patentfrågor också i Finland och på finska.

I detta sammanhang vill utskottet också mer allmänt lyfta fram hur viktigt det är att bevara patentkompetens i vårt land. Man kan med fördel försöka få fler finländska patentombud att avlägga bl.a. Europeiska patentverkets EQE-examen. Det skulle bidra till att utbildningen inför denna examen ökar i Finland. Enligt uppgift är den årliga kostnaden för att utbilda tio personer omkring 200 000 euro.

Den enhetliga patentdomstolens finansiering

De avtalsslutande medlemsstaterna deltar i finansieringen av patentdomstolens verksamhet under en övergångstid på sju år och vid behov även senare. Finland kommer att orsakas kostnader också när den lokala avdelningen inrättas. Utskottet vill understryka att de statsfinansiella kostnaderna för den enhetliga patentdomstolen måste beaktas till fullo som ett tillägg till resurserna för justitieministeriets förvaltningsområde. Med andra ord får dessa kostnader inte leda till minskat anslag för domstolsväsendet.

Avsikten är att domstolen ska vara självfinansierande efter övergångsperioden. Detta avviker från sättet att finansiera domstolar i Finland. I praktiken innebär detta att domstolen finansierar sin verksamhet med domstolsavgifter.

Utlåtande LaUU 7/2015 rd

Det har ännu inte fattats några beslut om avgifternas storlek. Meningen är att patentdomstolens administrativa kommitté ska fastställa avgifterna innan avtalet träder i kraft. De avgifter som diskuterats under beredningen ligger dock på en avsevärt högre nivå än de domstolsavgifter som tas ut nationellt (som lägst 11 000 euro).

Som utskottet ser det måste avgifterna fastställas med beaktande av att man i fortsättningen inte längre behöver föra talan parallellt i flera länder, utan att ärendena avgörs centralt av den enhetliga patentdomstolen. Detta kan bidra till att effektivisera patenträttegångarna och därmed minska parternas totala rättegångskostnader. Domstolsavgifterna utgör ofta bara en liten del av parternas rättegångskostnader, som i patentmål också i övrigt tenderar att vara höga. Det är ändå viktigt att patentdomstolens avgifter inte är oskäligt höga, i synnerhet för små och medelstora företag, och på det sättet de facto förhindrar tillgång till rättslig prövning. Därför är det angeläget att Finland när avgiftsfrågan bereds försöker se till att avgifternas inverkan på tillgången till rättslig prövning beaktas och att avgifterna hålls på en skälig nivå.

Ersättning för rättegångskostnaderna

Enligt inhämtad utredning är det meningen att begränsa parternas möjligheter att få sina rättegångskostnader ersatta i den enhetliga patentdomstolen. Detta sker genom ett övre tak som står i proportion till värdet på tvisten och som särskilt gäller kostnader för advokat och ombud. Ett sådant kostnadstak har redan införts i vissa avtalsslutande medlemsstater. Syftet med kostnadstaket är att hjälpa parterna att förutse de totala kostnaderna för tvister. Beredning pågår av frågan om ett ersättningstak för rättegångskostnader, och enligt avsikt ska den enhetliga patentdomstolens administrativa kommitté fatta beslut i frågan innan avtalet träder i kraft.

I Finland finns inget kostnadstak för ersättning av rättegångskostnader. Lagutskottet anser i och för sig att ett sådant system mycket väl kan införas, men då måste man beakta att rättegångskostnaderna kan bli höga också i tvistemål där intresset är litet. Därför understryker utskottet att kostnadstaket inte får leda till oskäliga slutresultat. I de fortsatta förhandlingarna är det således viktigt att försöka se till att den högsta ersättningsnivån inte ligger för lågt ens i ärenden där intresset är litet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 6.11.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml

vice ordförande Eva Biaudet sv

Utlåtande LaUU 7/2015 rd

medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Niilo Keränen cent
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Sanna Marin sd
medlem Sari Multala saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Ville Tavio saf
ersättare Leena Meri saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.